

Vergaderjaar 2015–2016

32 012

Governance in de zorgsector

Nr. 40

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 september 2016

In de regeling van werkzaamheden van 28 juni jl. (Handelingen II 2015/16, nr. 101, item 34) heeft uw Kamer mij verzocht een brief te sturen naar aanleiding van de berichtgeving over hoge winst- en dividenduitkeringen bij sommige zorgaanbieders. Tevens zijn er door de leden van de fracties van PvdA en SP vragen gesteld over hetzelfde bericht. Met deze brief kom ik tegemoet aan het verzoek van uw Kamer en beantwoord ik gelijktijdig de gestelde vragen.

De berichtgeving naar aanleiding van de analyse van Omroep Gelderland laat een aantal kleinere zorgaanbieders zien die in 2014 in staat is geweest een relatief positief bedrijfsresultaat te behalen. Hoewel de onderzoekers geen onderzoek hebben gedaan naar de precieze omstandigheden waaronder de positieve resultaten zijn bereikt, roepen deze hoge marges de vraag op of deze wel proportioneel zijn. Laat ik voorop stellen dat het behalen van positieve bedrijfsresultaten – ook in de zorg – in zijn algemeenheid behoort tot een goede en gezonde bedrijfsvoering en nodig is om als organisatie te kunnen blijven voortbestaan. Aangezien er geen twijfel bestaat over het publieke belang van de zorg, blijft het natuurlijk noodzakelijk dat alle betrokken partijen (zorginstellingen, de overheid, zorgverzekeraars en Wlz-uitvoerders) kritisch kijken naar hoe de publieke belangen het beste gediend zijn. Ik ben van mening dat winst en winstuitkering maatschappelijk verantwoord moeten zijn. Inkoopende partijen hebben daarom ook een cruciale rol in ons zorgstelsel. Het is aan hen om scherp te kijken naar de afspraken die zij maken bij de inkoop van zorg. Een belangrijk onderdeel daarvan is dat kritisch wordt gekeken naar de prijs die wordt betaald voor de zorg.

Een positief bedrijfsresultaat kan op verschillende manieren aangewend worden, waarvan het toevoegen aan de reserves om de continuïteit te waarborgen, het doen van investeringen in bijvoorbeeld innovatie of uitkeren van dividend aan de aandeelhouders de meest gebruikelijke zijn.

Het uitkeren van dividend in de zorg mag niet zo maar. In het geval een organisatie daarvoor kiest, gelden er voor de zorg specifieke regels. Hieronder ga ik in op deze regels en bespreek ik tevens de andere randvoorwaarden die gelden in het geval een instelling dividend uit wil keren. Ook zal ik daarbij ingaan op de verhouding met de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Wettelijke kader; de wet toelating zorginstellingen

In de Wet Toelating Zorginstellingen (WTZi) is bepaald dat aan instellingen met een winstoogmerk slechts een toelating kan worden verleend indien die instelling een bij het uitvoeringsbesluit WTZi gespecificeerde vorm van zorg aanbiedt. Daarbij kan de vuistregel worden gehanteerd dat winstuitkering (het uitkeren van positief bedrijfsresultaat) is verboden voor intramurale zorg en is toegestaan voor extramurale zorg.¹ Aangezien het verbod is vervat in de WTZi geldt dit niet voor instellingen die niet-verzekerde zorg leveren en voor de Wet maatschappelijke ondersteuning.

De Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) houdt toezicht op de WTZi en daarmee ook op de naleving van het winstverbod. In dat kader verricht de IGZ ook onderzoek naar enkele gevallen die in de recente berichtgeving naar voren zijn gekomen. De onderzoeken van de IGZ hiernaar lopen op dit moment en ik kan niet vooruitlopen op de inhoud en de uitkomsten ervan. Indien het verbod wordt overtreden zal handhavend worden opgetreden.

Wet normering topinkomens

Winstdelingen worden op grond van de WNT tot de bezoldiging gerekend indien het gaat om een winstdeling die wordt uitgekeerd in het kader van een dienstverband als topfunctionaris. Indien het gaat om ontvangen dividend op aandelen is daarvan in beginsel geen sprake. Dividend ontvangt men immers als eigenaar van aandelen, niet uit hoofde van een functie als topfunctionaris. Dividend is een beloning voor het beschikbaar stellen van risicodragend kapitaal, terwijl bezoldiging voortvloeit uit een dienstverband.

Indien een bestuurder van een instelling tevens enig of grootaandeelhouder van die zorginstelling is, is het juridisch toegestaan om de instelling dividend uit te laten keren aan de aandeelhouder, mits dit plaatsvindt bij een vorm van zorg waarvoor winstuitkering is toegestaan. Binnen het privaatrecht is het mogelijk dat een bestuurder loon uit dienstverband ontvangt alsmede een rendement op beschikbaar gesteld risicodragend kapitaal kan ontvangen. Daar waar dit het geval is, dient uiteraard wel kritisch te worden gekeken of dit niet leidt tot oneigenlijke bevoordeling of belangenverstremming. Het is in eerste instantie aan het toezichthoudend orgaan van de betreffende zorgaanbieder om te beoordelen of het uitkeren van dividend in het belang is van de continuïteit van de aanbieder en de zorgverlening aan patiënten. Ik ben van mening dat hier echt een grote verantwoordelijkheid ligt voor interne toezichthouders en ik roep hen ook op hier zeer kritisch op te zijn. In de agenda Goed Bestuur wordt ook grote nadruk gelegd om met behulp van een hernieuwde governancecode voor de zorg de aandacht voor steviger checks and balances te vergroten. Daarbij hoort ook dat de externe toezichthouders de normen uit de governancecode integreren in het reguliere toezicht op de zorg. Tevens wordt er stevig ingezet op het verder professionaliseren van de rol van intern toezichthouder in de vorm van

¹ Er bestaan enkele uitzonderingen op deze regel. Zo is het bijvoorbeeld voor kleinschalige woonvoorzieningen (intramurale zorg) toegestaan om winst uit te keren.

accreditatie. Dit alles om er voor te zorgen dat interne toezichthouders goed zijn toegerust om hun belangrijke taak te vervullen.

Burgerlijk wetboek

Het Burgerlijk wetboek voorziet eveneens in regels ten aanzien van dividenduitkering. Zo mag de algemene vergadering van aandeelhouders pas besluiten tot dividenduitkering voor zover het eigen vermogen groter is dan de reserves die statutair of op grond van de wet moeten worden aangehouden. Het bestuur dient het besluit inzake winstuitkering goed te keuren. Het bestuur mag dit weigeren indien de organisatie na uitkering niet kan doorgaan met het betalen van de opeisbare schulden. Indien het bestuur akkoord is gegaan met dividenduitkering, en de organisatie haar schulden toch niet meer kan betalen, zijn de betrokken bestuurders hoofdelijk aansprakelijk voor het tekort dat door dividenduitkering is ontstaan. Daarbij kunnen ook de aandeelhouders die wisten dat de organisatie niet zou kunnen voortgaan met betaling van de schulden gehouden zijn tot terugbetaling.

Fraude

Het hierboven geschetste raamwerk geeft een overzicht van de mogelijkheden en beperkingen die er bestaan binnen de huidige wet- en regelgeving om winst uit te keren. Het mag duidelijk zijn dat indien een instelling winsten behaald met frauduleuze handelingen, ik dit onacceptabel vind. Fraude heeft geen plaats in de zorg en dient effectief en slagvaardig bestreden te worden.

Er zijn verschillende partijen die erop toezien dat de geldende wet- en regelgeving op dit punt wordt nageleefd en indien vereist handhavend op te treden. Signalen over fouten en fraude worden doorlopend gedeeld tussen de zorgverzekeraars, de IGZ, de Nederlandse zorgautoriteit, de Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst en de Inspectie SZW, waarbij de partijen gezamenlijk (onder leiding van het Openbaar Ministerie) bekijken wie welk signaal het meest effectief kan oppakken. Fraude door – onder andere – zorgbestuurders heeft de volle aandacht van genoemde handhavingspartijen. De recente berichtgeving over onderzoeken door de Inspectie SZW onderstreept dit.²

Conclusie

Ik ben van mening dat de hierboven geschetste voorwaarden ten aanzien van winstuitkering voldoende waarborgen bieden om misbruik tegen te gaan. In het geval de wet wordt overtreden, zijn er toezichthouders die effectief en adequaat kunnen handhaven. Ik zie daarom geen noodzaak om aanvullende maatregelen te nemen naar aanleiding van dit bericht.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M.J. van Rijn

² Persbericht Openbaar Ministerie: «Zes aanhoudingen in onderzoek naar verrijking bestuurder zorginstelling». <https://www.om.nl/vaste-onderdelen/zoeken/@95084/zes-aanhoudingen/>